

LIMPOPO

PROVINCIAL GOVERNMENT
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

DEPARTMENT OF EDUCATION SEKHUKHUNE SOUTH DISTRICT

MPHATO WA BOTSHELA

TLHAHLOBO YA KOTARA YA PELE

SEPEDI LE LEME LA GAE

LEPHEPHE LA BOBEDI

LETŠATŠIKGWEDI: 15 HLAKOLA 2023

MEPUTSO: [50]

NAKO: IRI E TEE LE SERIPA

DITAELO LE TSHEDIMOŠO:

1. LEPHEPHE LE LE AROTŠWE KA DIKAROLO TŠE PEDI: E LEGO KAROLO YA A LE KAROLO YA B.
 - i. KAROLO YA A : TEKATLHALOGANYO LE SESWANTŠHO /30/
2. BADIŠIŠA KA TLHOKOMELO.
3. ARABA DIPOTŠIŠO KA MOKA.
4. DIKARABO DI NOMORWE GO SWANA LE DIPOTŠIŠO.
5. NGWALA KA BOTHAKGA LE KA MONGWALO WA GO BALEGA.
6. HLOKOMELA MOPELETO LE TLHAMO YA MANTŠU.

KAROLO YA A: TEKATLHAOLOGANYO

POTŠIŠO 1 TEKATLHAOLOGANYO

BALA TEMANA YE E LA TELAGO GORE O TLE O KGONE GO ARABA DIPOTŠIŠO TŠE DI E LA TELAGO.

YA ŠIKA LE YE E GARAGO LE YONA E TLA GARA

“Nna Matopa ke tsene sekolo mo le mola ke rakwa. Melato ya ka e be e le ya go betha banenyana, go fola lebake, go tšhaba sekolo, go gwabela barutiši, le go utswa. Dipeke tša morutišigadi tšona di mphedišitše.

Go tloga sekolong ka gwerana le mahodu ra ebela le naga. Ka thwala mošomo wa bošego wa go utswetša boramabenkele dithoto ka mabenkeleng a mangwe. Re roba mabati a ditšhipi re tsena ka menyako, re tsena ka mafesetere, ebile re tsena ka dihloka kua masenkeng. Re be re utswa dihlopi, dikwae le se sengwe le se sengwe sa go rwalega le go kganyogwa ke ralebenkele. Maphaaphaa yena re mo šometše sebaka. Monna wa mokgeregela. Ge re fihla re ela dikudumela, re etshwa maphokwane ka go lapa, re fiwa R50. Go utswa go ile gwa nkgweranya le toronko. Mohla ra go utswa dikgomo tša Mmatshumahlaga, ke ile ka napa ra lahlwala mengwagangwaga.

Ke tšwele toronkong tšhipi e šetše e llwe ke mollo. Ke gwahlafetše, ebile ke lwala. Ke hweditše mathaka a gatetše pele. Ba agile dirantlatla tša dintlo ba bile ba nyadišitše. Ke ra le mašilo ale ke bego ke dulela go a setla. Nna ke no ba bjalo. Batswadi ba ka ba ile boyabatho. O kgamilwe ke pelo ka go se kwe ga ka. Banabešo ba palakane le naga ba tšhaba mekgwa ya ka. Banenyana ke be ke ba kata e dutše ele dikgaetšedi tša ka. Bašemane ke re go ba tula ka ba ka rekiša diaparo tša bona. Bjale ke hloka yo nka dulago le yena. Mmele wo wa ka o bodile. Modiro wo nka o direlago motho yo a ka ntotago ke o tee. Ke go ja. Le gona ke kwakwateditše. Ka fetša ka re tšapaa!"

DIPOTŠIŠO:

1.1. Matopa o rakilwe sekolong ka lebaka la melato ye e itšego. Laetša e **MEBEDI** ya melato yeo.(2)

1.2. Ge ba etšwa go utswa ba be ba lefiwa bokae? _____(1)

- 1.3. Matopa o be a šomela bomang?(1) _____
- 1.4. Hlaloša mmolelwana wo! (2)
.....ra ebela le naga.

- 1.5. Ke ka lebaka la eng Maphaaphaa a be a tlalelwa ke batho ba bantši? (2)

- 1.6. Naa Matopa o ile a hlagelwa ke eng mošomong wo a bego a o šoma? (2)

- 1.7. Go ya ka wena ke eng seo se bego se hlohleletša batho go utswa?
_____(2)
- 1.8. Maikutlo a gago ke afe mabapi le maitshwaro a Matopa ka morago ga go tlogela sekolo? (2) _____
- 1.9. Batho ba go swana le boMatopa ba go utswa o bona o kare ba ka thušwa bjang? (2)

- 1.10. Naa molaotheo wa naga ya geno o reng ka batho ba go swana le boMatopa? (2)

- 1.11. Lentsu le 'toronkong' ke eng, ka leleme la sepedi (1)
_____.

[20]

KAROLO: B SESWANTŠHO

1.2. LEBELELA SESWANTŠHO SE SE LATELAGO O KGONE O ARABA
DIPOTŠIŠO KA FASE.

**Ba tlile lefetla ba nkgiša lakhulwane ya madi ka dinko,
Bangwe ba tonyeditšwe ba itšhebeditše ka barwedi ba malapa,
Bangwe ba golegilwe ka go ipha mphufutšo ya ba bangwe,
Bangwe ba phamošitšwe ba imelwa ke motalane wa dithaba,
Bangwe ba topilwe ka mabinakopelo ba thubile dipanka.**

1.2.1. Naa batho ba ba mo kae go ya le ka mo o badilego tekakwešišo ka godimo? (1)

1.2.2. Ke melato efe yeo ba e obilego: (5)

1.2.3. Bapetša seswantšho le diteman tša ka godimo. (4)

[10]

KAROLO YA : C DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO THUTAPOLELO
POTŠIŠO: 2 PAPTŠO:

NA O NYAKA GO TŠWELELA DITHUTONG TŠA GAGO?
Dira seo barutwana ba bangwe ba se dirago.

Etela lebenkele la **GAME** o kgethe *Modern* wo o o ratago.
Tsena inthaneteng o hwetše tšohle tšeo di ka go thušago dithutong.

Reka o tee o hwetše o mongwe mahalaha!

[E amantšwe go tšwa go: www.communication.com]

2.1. Go bapatšwa eng papatšong ye? (1)

2.2. Papatšo ye e lebišitšwe go: (1) _____

- A. Batho ka moka.
- B. Bašomi.
- C. Barutwana.
- D. Bahumi.

2.3. Ka dintlha tše **PEDI** laetša ka mo mmapatši a gogago šedi ya bareki ka gona. (2)

2.4. Laetša ka ntlha e **TEE** seo se tlogetšwego go ya ka dinyakwa tša papatšo. (1)

[5]

POTŠIŠO : 3 KHATHUNE:

3.1. Efa dihlopha tše **PEDI** tše di emelwago ke batho bao ba tšweleditšwego khathuning ye. (2)

3.2. Kgetha karabo ya maleba.
Go direga eng mo khathuning? (1)

- A. Mosadi o kuka ngwana yo a llogo ka gore ditokelo tša gagwe di a gatakwa.
- B. Mošemane o eme ka maoto go laetša gore o a belaela.
- C. Batho ba go se itekanele ba ipelaetša ka tšeo ba sa kgotsofaleng ka tšona.
- D. Mosadi o dutše godimo ga wilitšhere/setulothwethwiša ebile o a opela.

3.3. Tšweletša phapano magareng ga pudula ya 1 le 2. (2)

[5]

POTŠIŠO: 4 THUTAPOLELO

ITSWALANYE LE TEMANA YE E LATELAGO O HLOKOMETŠE MANTŠU AO A NTSHOFADITŠWEGO:

Kolofo ke kgokolwana **e tee, ye tšhweu**, ya go itiwa ka maatla ka ditšhipi tša kolofo. Ke papadi ya go bapalelwa lefelong **le legolo** la go ikala la bjang **bjo botala**. Phadišano e ka felela ka meletiana ye e ka bago **ye lesomeseswai**. E nyaka babapadi **ba maatla**, ba go se tšwafe go sepela sebaka **se setelele**.

4.1. Mantšu ao a ntshofaditšwego ke mahlaodi a go fapana. Laetša gore ke mahlaodi a mohuta mang mo tafoleng ya ka tlase ka go ngwala karabo ya gago sekgobeng sa maleba.

MOHLALA: bjo botala – mmala	
LEHLAODI:	MOHUTA:
(a) e tee.	
(b) ye tšhweu.	
(c) le legolo.	
(d) se setelele.	
(e) ba maatla	

[5]

4.2. Laetša gore leina le “maatla” ke mohuta ofe wa leina. (1)

4.3. Ngwala leina le “ditšhipi” ka bootee. (1)

4.4. Lediri le “ikala” ke mohuta ofe wa lediriletšo. (1)

4.5. leina le “papadi” le tšwa go lediri lefe. (1)

4.6. Tšweletša mohlala o **TEE** wa leina leo le nago le moselana wa nyenyefatšo. (1)

[10]

MEPUTSO: [50]